

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

„Progresul“ nostru.

Însfîrșit eată-ne ajunși și la capătul anului al treilea. După numărul de față (52), urmează earăși Nr. 1 din anul al patrulea.

Ca de obicei ținem a nu fi de prisos să ne dăm seamă, deastădată în numărul ultim, asupra rostului nostru.

Numărul colaboratorilor, cum arată iscălită articolelor, ni-s'a sporit și în anul ăsta. În privința aceasta ne socotim ca foarte norocoși. Mai puțin norocoși sîntem, înșă, în ceiace privește numărul abonaților, cari nici pîn'acum n'a atins, cum ne venia să nădăduim pela început, suma de 1000, dela care afirmă îmbunătățirea resp. *progresarea* „Progresului“ nostru. N'avem ce-î face. Sprijinirea mai cu osîrdie a întreprinderii noastre culturale, o privim ca o forță majoră înafară de înrîurirea strădaniei noastre. Dacă mai mulți și-ar face datoria, încurajîndu-ne în zvircolirile noastre fără seamăn, nu-î vorbă, într'un ținut ca al nostru, cu o populație afît de avîntată, revista noastră ar putea progresa de minune. Dar... dacă lumea e așa cum este, și nu cum ar trebui să fie, nu ne rămîne decît să ne plecăm capul înaintea forței majore...

În semn de mulțumire amintim și la acest loc, că grosul abonaților noștri îl formează: *preoții*, ear după proporție: *advocații*, cari, cum se știe, tot ei pun umărul la toate

așezămintele noastre culturale. Nu-î însă pe departe destul de reprezentată burghezimea și țaranii. Dar aceste două straturi la noi încă nu sînt obicinuite a pune degetul... Va mai trece multă apă pe Dunăre, pînăcînd foile noastre vor putea să vestiască în privința aceasta o schimbare spre bine. Ca ilustrație: aici în Oravița-montană dintre meseriași avem mai mulți abonați de altă lege decît abonați români, cari nu prea citesc foii românești, și nici aveau nu s'a întimplat că *cineva să îndemne pe vr'unul din ei* să aboneze barem foaie răsărită în localitatea lor. Nu. Dimpotrivă, cu multă durere trebuie să mărturisim, că înafară de 2—3 intelectuali din localitate, nimeni în lume n'a căscat gura să întrebe vr'odată de soarta „Progresului“ nostru, care se bălăbănește în sec în tendința sa vădită de a servi limba și cultura românească.

Încă o ilustrație: „Țara noastră“ din Sibii, ba chiar și „Economia“ din Caransebeș, au fost abonate în zeci de exemplare din partea despărțămîntului d'aici al Asociațiunii. „Progresul“ nostru însă, care n'a scăpat din vedere nicio mișcare a despărțămîntului, ci și-a făcut totdeauna datoria, ca organ fidel, slujitor al tuturor instituțiilor noastre culturale, n'a avut parte decît de ajutorul a trei institute de bani, în frunte cu „Plugarul“ din Cacova, cari înafară de bilanțul anual, și abonarea cîteva exemplare pentru țaranii, au publicat dincînd-încînd și anunțuri.

Eată cum se sprijenește la noi cultura națională. Și vaî de omul care se îndeletnicește cu lucruri ideale. Înloc de vr'o mîngăere sufletească, mai trebuie să serviască de metereză tuturor ignoranților, pururea refractari idealului celorce vreau să facă bine în lume. Dar... n'avem încăt, așa-î lumea, n'ai ce-î face. Ignorantul îți știe răspunde îndată: Dacă nu poți izbuti cu slujba asta, schimbă-ți meseria, par'că aici ar fi vorba numai de soarta muncitorului, nu și de soarta unui stindard cultural, care ar trebui să fie menajat.

Eată în ce ton întristător ne facem darea de seamă la încheierea a încă unui an de muncă. Și cîți dintr'ăi noștri, ajunși pe alte căi mai netede în vîrfurile știrului, neobicinuiți a pune urechea la *lamentările altuia*, nici nu-și vor bate capul cu această dare de seamă.

Răbdurii, cum trebuie să fim noi, salahorii condeiului, deși știm, că... *nichts ist so fein gesponnen* — ne oprim aici și... luîndu-ne înima în dinți, n'avem decît să ne zmîncim cum putem a trece vadul nepăsării celorce se pot lăuda că le merge mai bine decît nouă. Cu gîndul senin, că în cele din urmă nîcînd nu poate să se prăbușiască celce vrea să lucre pentru alții, mulțumim din suflet celorce privesc zvircolirile noastre prin altă prismă, sfîrșind cu nădejdea, că dacă ne va fi scris să „progresăm“ și mai departe, cu vremea vom reuși a respira nedumerirea și din răuvoitorii noștri! Astfel,

FOILETON.

Între lei.

Narațiune istorică de E. Malsow.

8) Trad. de Ilie Bogdanu.

După o pauză de jumătate oră, care fu întrebuintată de majoritatea spectatorilor pentru consumarea mîncărilor aduse cu ei, se dete earăși semnalul de reînceperea jocurilor. Curiositatea mulțimei era la culme. Se știa despre ce este vorba, și fiecare vorbea despre frumusețea femeii creștine, pentru care bărbatul ei trebuia să-și espue de treiori viața. Apoi urmă un semnal de trîmbiță, și pecînd se făcuse o tăcere adîncă în mulțimea colosală, se ridică încet în sus, din fundul arenei, o stîncă. Pe ea zăcea bine legată Perpetua, pe jumătate culcată, pe jumătate șezînd. Un veșmînt alb delicat și transparent îi acoperia membrele. Capul îi era împodobit cu un cerc de aur, garnisit cu petri scumpe. Părul ei frumos atîrna desfăcut pe umeri. Un vuet trecu prin mulțime. Vai, atîta frumusețe și tinerețe să ajungă în cîteva minute prada bestiiilor singeroase. Oare era mila, care cuprinse pe aceste mii de oameni pentru nenocita de jos? O, nu! Nu compatimirea, ci nerăbdarea și escitația extremă, fiind curioși a vedea dacă bărbatul, care sta lîngă dînsa, care era în armura de aur și cu spada ascuțită, va fi în stare să răpiască din dinții bestiei pe femeia cea frumoasă, și să o câștige pentru sine. Ce gîdilitură plăcută, nouă, escitătoare și înviorătoare de nervi! O, cît de bun este împăratul, care procură popo-

rului său asemenea plăceri! Cesare, poporul tău te salută! Mii de mîni se întind, în semn de mulțumire, spre loja imperială, la a cărei bare ședea împăratul, care își îndrepta cu nepăsare ochiul său obosit spre grupul de jos. Pe el nu-l mai excita jocul singeros, care începea; pe el nu-l mai putea escita nimic pe pămînt.

Urmăearăși o tăcere profundă în spațiul colosal, earăși o minută lungă, o minută plină de grijă; earăși flutură o batistă dela bara lojei imperiale, și cu un urlet sălbatic sări în arenă un leu colosal al deșertului. Foamea, mirosul de sînge ce ieșea din pămînt, și apropierea de oameni, îi îndoiră forța lui înspăimîntătoare. Cum poate un muritor să-l răpună?

Antoniū făcu cinci pași înaintea femeii sale. Ca și cînd brațul său drept ar fi fost de fer, așa cuprinse el arma fulgerătoare. Fix își îndreptă ochii asupra monstrului, observîndu-î orice mișcare, orice mușchiu al acestuia. Dacă sare în sus, atunci s'a isprăvit. Cu iuteala fulgerului făcu un pas la o parte, chibzuînd cît de adînc trebuie virit paloșul în burta năvălitorului. Leul se apropiă încet de amîndoi, și la zece pași se opri. Un muget gros se auzi. Cu coada lovi pămîntul, sărînd departe nisipul împrejurul lui. Apoi se întinse neluînd ochii dela victimă. Încet își retrase partea din dărăt a corpului, și se pregăti de teribila săritură. Acum...

Dar ce-î aceasta? Ce se petrece în loja împăratului? Toți sînt acolo în mișcare. Împăratul se apleacă peste bară.

— Ea este! Ea este! Claudia, Claudia! Vestala, care a profanat sanctuarul zeiței! Îndărăt cu

leul! Iute, iute! Ea nu trebuie să piară aici! Teribil se răzbună zeii asupra orașului, dacă se execută o vestală. De vie în mormînt cu ea! La o parte cu leul!

— Vestala, vestala Claudia Quinta, — începu a striga mulțimea, apoi se auziră mii de glasuri.

— Inapoi cu leul, sclavilor! Repede.

Prea firziu.

Regele deșertului nu se sinchisia de împărat și popor, nu-î păsă de minia atotputernicului, nici de minia zeilor. Cu o săritură puternică ajunse pe stîncă. O lovitură cu laba, și Perpetua căzu jos moartă și plină de sînge. O, a doua lovitură îl culcă la pămînt pe Antoniu, care sărise în ajutorul Perpetuei. Cu o forță colosală abia putură, 50 de sclavi bine înarmați, să alunge animalul dela victime.

Poporul murmura. Se temea de minia zeiței.

Se încercară a readuce la viață pe fosta vestală. Dar totul era înzădar. Sufletul ei curat părăsise corpul zdrobit, și se înălța spre libertatea, la care nu poate ajunge puterea împărătească. Și soțul ei, din al cărui pept zdrobit curgea sîngele șiroae, espirase. O moarte repede a scăpat-o de minia imperatorului și de furia poporului. Și pecînd sclavii scoteau cadavrele lor afară, sufletele lor plutiau unite în acele regiuni, spre cari își îndreptaseră ei speranța pecînd erau încă în viață.

O, Romă puternică, nu mai este departe ora în care mărirea ta și a zeilor tăi se va prăbuși. Pe pămîntul tău îmbibat de sînge și încărcat de blesteme se va ridica o nouă lume, nu o lume a întunerecului și a morții, ci o lume a luminei și a vieții! (Sfîrșit).

cu ajutorul lui Dumnezeu, al oamenilor buni, și al colaboratorilor noștri, să sperăm că la finea anului viitor vom ajunge în pace să cîntăm imnosul unei izbînzii mai mari decît pîn'acum.

Ce n'aduce anul, aduce ceasul. Dacă s'ar pune mai mulți dintre frunțașii noștri, din diferite părți sudbănățene, să ne întăriască ștocul abonaților, am putea ușor să prezintăm cititorilor noștri multe îmbunătățiri, la cari ne tot gîndim d'atîta vreme, dar pe cari nu le putem crea noi singuri, fără ajutorul nimăru.

Pentru prosperarea gazetelor noastre e a se citi deandărăteala proverbul *do, ut des*. Da... nu se poate altfel.

Deci — într'un ceas bun!

Pentru educația poporului.

Citim în „Drapelul“ (Nr. 133), că „*Noul Testament*“ a apărut în editura Minervei, aranjat sub tipar de P. S. S. episcopul Noului Severin Sofronie Craioveanul. Noul Testament e scris într'o admirabilă limbă românească și e ilustrat de artiști români. Are forma bătrînelor molitvelnice și costă numai 4 coroane. Ar fi bine ca toate bisericile să-l procure.

Ar fi bine. Dar atîta nu e de ajuns.

Se zice că poporul de rînd e religios. Dar am spus-o și altădată, că poporul nostru nu e religios, ci bigot și superstițios. Credința deșartă stăpînește și azi, după atîtea veacuri de creștinătate, înlocul adevăratei credințe creștine. Numai cu numele e creștin, pentru că a fost cufundat în apa botezului. Faptele-i sînt păgîne.

Ear clasa cultă nu mai crede în nimic.

Una dintre cauzele de căpetenie ale acestei ireligiozități este: necunoașterea adevăratelor învățături ale lui Hristos, cari se află depuse tocmai în Testamentul nou, și îndeosebi în Evangheliile. Și această necunoaștere trebuie s'o atribuim faptului, că pîn'acum n'am avut o ediție a Testamentului Nou bună și potrivită pentru popor.

Poporul derînd citește așanumitele „cărți poporane“, cari cuprind povestiri religioase, scrise de călugări cu fantazia aprinsă, despre călătoria Maicei Domnului la iad, despre sfîrșitul lumii, despre visul Maicii Preceste, despre contactul lui Adam cu Satana, despre vămile văzduhului prin cari trece sufletul după moarte, și cite alte nebunii, contrare atît dogmelor bisericești, cît și minții sănătoase. O ediție populară a T. N. ar putea înlocui aceste „cărți erețicești“. Ear Conzistoarele noastre ar face bine, dacă ar opri, cel puțin librăriile diecezane, de a mai vinde cărți ca: Epistolia Domnului, Visul Maicii Domnului, Vămile văzduhului, ș. a. Dar, dacă ai lipsit poporul de lectura acestor cărți, trebuie să-i dai, înlocul lor, o altă lectură. Aceasta s'ar putea prin tipărirea unei ediții ieftine a Testamentului Nou, care să se vîndă nu „numai (!) cu 4 coroane“, ci cu 30—40 fileri, ca să și-o poată cumpăra și omul cel mai sărac.

Dacă editura Minervei, ori Tipografia Cărților bisericești, sau vreuna dintre Tipografiile noastre mai mari, ar tipări această ediție în zeci de mii de exemplare, ar contribui însutit mai mult pentru educația poporului decît cu tipărirea unei ediții care se vîndă „numai (!) cu 4 coroane“. Nu trebuie să avem în vedere numai câștigul material și, îndeosebi nu, cînd e vorba de o carte ca Noul Testament. Sau poate nu merită oprositul nostru popor să se jertfiască pentru el cîteva sute de coroane, cînd e vorba de scoaterea lui din întunecul neștiinței și al credinței deșarte?

Petrache.

Medicina științifică (practică), și cea populară și literară.

II.

Se știe că meșteșugul de a preveni boalele care e de rezortul igienei, este de un folos mult mai mare decît meșteșugul de a vindeca boalele. În Anglia mai ales, lumea este atît de pătrunsă de folosul igienei și decît și de prevenirea boalelor, încît în casele cari au posibilitatea de a-și ține doctor cu anul, atunci i-să dă acestuia onorariul cu cea mai mare dragoste, cînd s'a parvenit

ca în încursul anului nimeni din ai casei să nu fie fost bolnav. Mai știm și aceea, că în familia engleză, camera cea mai bună, cea mai spațioasă se destină copiilor, înloc de a o rezerva pentru vizitatorii, cari vin în casa omului de cîteva ori pe an, și numai pentru cîteva minute.

Apoi în timpul din urmă, decînd se vede că otîca ia proporții mari, mai mult din cauza traiului în aer puțin, s'a încercat în Anglia ținerea claselor școlare la aer liber, sau cînd e vremea rea, afară, în săli spațioase, constatîndu-se că rezultatele ce se obțin pe această cale, sînt foarte satisfăcătoare. Pentru întărirea corpului elevii școalelor elementare fac gimnastică suedeză.

Vă rog, să-mi dați voce, a continua cu asemenea exemple demne de imitat pe terenul igienei, și să arăt că în Londra există, aproape de jumătate de secol, o societate sanitară a femeilor din înalta societate, sfînd mult timp chiar sub președinția princesei Alexandrina de Gales, o mătușă a Princesesei Maria a României. Această societate organizează conferințe practice de igienă, de economie casnică, de artă bucatăriei; apoi publică povește populare despre friguri, încontra alcoolismului, despre aer, apă, haine, curățenie, hrană, creșterea copiilor, femeia model, etc.

Englezul are respect pentru corpul său; el ține mult la gimnastică, la exerciții fizice, și la sporturi cari îl feresc de vicii; el are și cel mai fin simț practic în privința salubrității publice, și în privința protecțiunii vieții. În Anglia progresul sanitar nu este atît de mult rodul legilor, cît mai mult al educațiunii poporului pe terenul igienei în concordanță cu moravurile lui, al vulgarizării măsurilor sanitare în masa poporului.

Tot asemenea și la noi este necesar a se da îngrijire cuvenită sănătății: publicul să știe cum își poate păstra sănătatea; școala să învețe de mic pe școlar și în direcțiunea aceasta. Medicul primar al județului Prahova arată că prin școlile unor comune din acel județ a găsit cîte-un muzeu farmaceutic, compus din plante (flori, rădăcini, bureți) adunate de elevi sub îngrijirea învățătorului: cele medicinale se dădeau bolnavilor, cari aveau nevoie de ceaiuri la boale ușoare, după priceperea învățătorului.

Mai de mult spîterii (farmaciștii), mai ales cei din Moldova, adunau din toate părțile țării burueni medicinale și le puneau în consumație; dar acum înlocul plantelor se uzitează mai mult artractele, preparatele scoase dintrînsele, cum sînt alcaloizii, cari în cantitate destul de mică dau efecte mult mai puternice; dar totodată sînt și mai scumpe. Erborizarea (culesul plantelor) așî crede-o utilă, nu pentru a se lecuî cineva pe sine însuși, ci mai mult ca o chestiune economică, încît farmaciile române să se aprovizioneze cu plante din țara noastră, înloc de a aduce și cele mai obișnuite plante tot din străinătate.

Relativ la căutarea sănătății, în lipsa medicului, cu medicamente cunoscute, fie cumpărate de pacient, fie din farmaciile comunale, unii dintre medici sînt așa de exigenți, încît pretind ca numai medicul să aibă sarcina de a da bolnavului orce medicament. Astfel medicul primar al județului Fălciu este învinuit de alt medic că „trimite învățătorilor chinină spre a o da țărânilor“, lucru ce după mine unul nu poate avea alt defect, decît că s'ar putea răsiți acest medicament, destul de scump, dar altmintrelea știu că omul nebolnav nu se va îndesa a lua degeaba un medicament de care nu are nevoie.

Cît privește pe învățători, știm că mulți au dat probe că și vaccinarea copiilor o știu destul de bine; acum însă avem destui agenți sanitari, și nu mai este nevoie a distra corpul didactic dela marea sa menire, căci e prea destulă muncă pentru dînsul aceia la care este chemat, mai ales cînd și-o îndeplinește cu destulă trager de inimă. Povește de igienă însă trebuie să dea și învățătorul școlarilor printre celelalte studii tot atît de folositoare vieții de toate zilele ca și igiena.

Sfaturi de igienă se așteaptă pentru țaran și dela celalalt reprezentant cultural din sat, care este preotul; și înțelepțește și patristic a lucrat Episcopia Dunării de jos, cînd la începutul acestui an, printro scrisoare pastorală, îndeamnă pe preoți ca umblarea lor cu botezul pe la casele sătenilor, la începutul fiecărei luni, să fie și o vizită pastorală sanitară și igienică.

Cînd într'un viitor mai îndepărtat ori mai apropiat comunele își vor avea și doctorul lor, atunci cultivarea educațiunii sanitare a poporului

fi va reveni în cea mai mare parte lui. Și nu este o muncă ușoară a desbara pe sătean de diferitele lui superstiții și credințe în babe, în descințe și în altele de astea. S'au văzut triste exemple de superstiții dăunătoare sănătății, noroc că acestea nu sînt dese. Așa, de exemplu, în județul Gorj, este mai bine de 1 an, îi moare unui cărciumar un bou bolnav de dalac (bubă neagră), și ca să scoată ceva din paguba sa, îl jupoae de pe, din care mai apoi face opinci; apoi el se îmbolnăvește și moare, ca și doi din vecinii lui. Aceste morți, urmate subit în cîteva zile, dau naștere la bănuială printre locuitorii, că bou îngropat s'ar fi transformat în moroiu, deci îl dezgroapă, îi taie capul, pe care îl ard, restul îngropîndu-l din nou, ear doi flăcăi, cari au luat parte la dezgroaparea bouului, se îmbolnăvesc și ei, și mor. De toți au fost 41 bolnavi, din cari 11 au și murit, și s'ar fi întîns epidemia de dalac și mai mult, dacă autoritățile sanitare și administrative n'ar fi luat cele mai energice măsuri de stărpirea răului. Eată unde duce neștiința și credințele deșarte!

Microbul dalacului este foarte tenace. Boala aceasta atît de molipsitoare a fost cunoscută ca atare și în anticitate și descrisă, d. e. de *Virgiliu*, cu culori așa de vii, încît este de mirare, cum s'a dat uitării boala numită pe atunci *focul sacru*. Eată ce zice *Virgiliu* (Traducere de *Coșbuc*).

„Turmele 'ntregi le stîrpește de-acum și pînă și 'n staul
Face scîrboase grămeli de hoituri căzute 'n puroaie,
Pînă să 'nvețe a-le strînge prin grope și adînc să le 'ngroape,
Pentru că nici n'aveau ce să facă cu pelea, ear carnea
Nu le-o putea birui de-otravă nici apa nici focul,
Nici să mai tundă mîncată de boală și plină de zoiuri
Lina ei nu mai puteau, nici firul cel putred să-l țese
Dacă 'ncearca să 'mbrace vr'un om spurcatele haine,
Bube 'nlocate-i umpleau cu multă 'mpuțită sudoare
Trupul cu totul, și-apoi nu multă zăbavă făcîndu-i,
Focul cel sacru rodea pingăritele-i membre.“

Georgeice III. 556.

Nu demult muriră și aici în județ, la Că-răpcești, 8 capete de vite tot de dalac. Măsurile dictate de serviciul veterinar li-s'au părut supra-veghietorilor prea severe, dar autoritatea le-a impus, și astfel calamitatea de a se lăți boala și de a trece și la oameni a dispărut. Așa, cazuri singuraticie de dalac la om, se mai ivesc și la noi și în alte părți; dar cu timpul să sperăm că nu se vor mai ivi defel.

Dar să nu credeți că săteanul este recalci-tant pînă la urmă; căci mai timpuriu ori mai tîrziu tot se convinge și el de binefacerile medicinei preventive și curative. Așa d. e. la angină, cînd vede că vine boala care le sugrumă copii, ei singuri apelează la ajutorul medical, cerînd să se facă înțepături sub peie cu ser antidițeric, căci au văzut și s'au convîns și ei că cei in-jecțați au scăpat, ear cei neînoculați au murit.

Apoi recurg mulți și la ajutorul luminat al moașelor cu carte, cutoatec ei și de cele empirice (babe din sat) se desfac cu greu; își lasă copii să fie vaccinați: în cazuri nenorocite de mușcătură de cine turbat, se supun inoculărilor antirabice; la friguri cer singuri chinină spre a se putea tîmădui de boala ce le lincezește puterile, și așa mai departe.

Știu că mai avem mult de luptat spre a deprinde pe Român, că la boală să umble după leac, ear nu după descîntec; dar cu stăruință ne-încetată vom reuși a-l feri de boale evitabile și de morți premature; pedeoparte infiltrînd în masa poporului principiile de igienă, cunoașterea foloaselor medicinei științifice, dîndu-i și mijloace medicale suficiente; pedealtaparte desbărîndu-i de superstiții, credințe deșarte și de credința în babe lecuitoare.

În această privință rolul persoanelor luminate dintr'o comună, ca preot, învățător, notar, arendaș, proprietar, etc. este mare.

De încheere, dați-mi voce să fac o apreciere asupra valorii vieții și sănătății Romînilor, și din capul locului să constat, că țaranul pune prea puțin preț pe *aceste tezaure* ale sale, și ale vieții și sănătății statului în comun. În cele mai grele momente privitoare la viața și sănătatea sa, „Romînul zice: „așa vrea Dumnezeu“.

În alte țeri viața sau sănătatea perdată în serviciul cuiva se despăgubește cu dramul potrivit cauzelor vinovate cari au pricinuit stîrpirile în organismul omului; aici însă chiar societăți de acele străine, d. e. cele exploatoarele de petrol, cari știu cum se procedează în țerile de unde au venit, se fac că „n'auze, n'a vede“ în cazuri de nenorocirea lucrătorilor lor; celmult dacă unge cu ceva ochii celui cu sănătatea stîrbită, sau dacă dă familiei celui mort în serviciul

lor, cit să le ajungă pentru pomeni. Curioasă mai este mentalitatea Românului în această pricină. — Un exemplu recent. La tunelul dela Tașman, pe linia drumului de fer dinspre Galați, dela marginea județului nostru, se răpune prin strivirea capului între vagonete viața unui nenorocit tânăr muncitor. Părinții lui nici n'au voit să reflecteze la vreo despăgubire, subțit cuvint că nu vor ca „sufletul copilului lor să fie vindut pe altă lume“.

Vă rog să ne prețuim viața și sănătatea, atît pentru noi cit și pentru neamul pe care îl compunem, și să învățăm pe toți cei de un neam cu noi să facă același lucru.

Dr. Gheorghe Crăiniceanu.

ECONOMIE.

Valorizarea vitelor.

În Germania sînt o mulțime de tovarășii a căror lucrare se mărginește numai și numai la vinzarea și cumpărarea vitelor. Cu ajutorul acestor tovarășii prețul vitelor e regulat atît pentru vinzătorii cit și pentru cumpărătorii. În Hanovera au iucrat anul trecut 77 tovarășii de acest fel, cari au valorizat vite în preț de 15 milioane marce (= 18 milioane coroane).

Fiecare membru al tovarășiei e dator să-și vindă vitele prin tovarășie. Dacă nu se ține de asta, e pedepsit cu 5—50 coroane de fiecare cap de vită.

Pănăcînd am putea și noi să ajungem la astfel de tovarășii, — cel puțin atîta ar putea face și țărani noștri: să-și ridice în fiecare sat citeun cîntar pentru vite și care. Cu acest cîntar și-ar putea controla prețul vitelor și al nutrețelor. Și asta s'ar putea face foarte ușor, fie prin tovarășie, fie prin reprezentanța comunală. Bani ce i-ar da pe acest cîntar, s'ar întoarce însuși în 2—3 ani.

Apel.

— În preajma anului nou ne permitem a face un călduros apel către toți sprijinitorii culturii poporului român să binevoiască a-și răscumpăra cit mai mulți *felicitările de anul nou* în folosul *Muzeului Asociației*.

Mijloacele materiale de cari dispune *Muzeul* sînt așa de restrînse, încît înzestrarea lui înaintea foarte încet. Și aceasta e o mare pierdere pentru noi, căci prețioasele obiecte, de mare însemnatate etnografică și istorică, cari sînt o comoară a trecutului nostru, și totafitea mărturii ale vieții noastre culturale, dispar, sau sînt adunate cu sîrguință de străini. E timpul suprem să ne îngrijim ca cel puțin o parte dintre aceste comori ale poporului nostru să le apăpostim în muzeul primei noastre instituții culturale.

Facem deci încă odată apel către toți cărturarilor români să contribuie cu răscumpărarea felicitărilor de anul nou la înzestrarea *Muzeului nostru național*.

Numele donatorilor se vor publica în ziare și în rev. „*Transilvania*“.

Sibii, 15 Decembre 1909.

Ioșif S. Șuluțu, **Oct. C. Tăsiăuanu,**
prezident. secretar.

CRONICA.

Atragem din nou luarea aminte a bravitor *Cacoveni*, că la alegerea de învățător de mine să fie la înălțime, avînd, ca oameni înțelepți, *a vota cu cel mai harnic dintre candidați!*

Martî, în 21. Decembre, la orele 6 seara, un lucrător, bulgar, dela C. F. R. a comis un *atentat la viața primministrului României: Ionel Brătianu*. Cînd trecea în automobil pe stradă, muncitorul a tras mai multe focuri de revolver asupra lui. Două gloanțe au nimerit pe ministru în spate și au pătruns în partea stîngă între coaste, al treilea glonte l-a rănît la mină. Rănile nu sînt de natură gravă, sînt numai temeri de complicațiuni. *Atentatorul* a fost prins.

„*Asociațiunea*“ publică concurs pentru ocuparea postului de *conferențiar agronomic al Asociației*.

La adunarea generală a despărțămîntului inv. din protopresbiteratul Verșetului, ținută Mercuri la 15 Decembre a. c. st. n. în frunța comună Ceștei, au ținut prelegeri-model, inv. *Filimon Popovici* (Solcița): „*A macska*“; inv. *Patrichie Ramneanțu* (Coștei): a dezvoltat cu băeții întrebarea „*milyen?*“, apoi o prelegere foarte reușită asupra sunetului „*b*“, dezvoltat, după *Jacotot*, din cuvîntul „*ban*“; *Ana Ioanovici* (Coștei): „*A văsăr*“ și inv. *Mihai Andrei* (Vlaicovăț) despre „*Bela IV.*“ în românește. Însfîșit s'au ales diriguitorii despărțămîntului, prezident: *Constantin Baia* (Șemlac), secretar: *Ion Naia* (Marghita-mare), casier: *Teodor Rabagia* (Ritișor), bibliotecar: *Mihai Andrei* (Vlaicovăț). Adunarea a fost foarte bine cercetată. La chemarea Duhului Sfințit au celebrat 3 preoți. Pestetot învățătorilor li-s'a dat cuvenita atențiune în comuna Coștei, despre care sîntem îndatinați a auzi tot lucruri frumoase. Bravo!

Adunarea generală a Casinei germane din localitate a fost deschisă printr'un discurs adînc simțit, rostit de prezidentul acestei Reuniuni, d. general pensionar *Iuliu Bellmond*. Raportul general al societății a fost întreg luat la cunoștință. La sfîrșit au fost aleși cu aclamație, prezident: general-majorul *Iuliu Bellmond*, viceprezident: protopresbiterul *Francisc Krinitzki*, intențenți al teatrului: *Fr. Paleta* și *Zoltan Kerekes*, jurisconsult: adv. *Ilie Trăilă*, secretar: *Carol Fleischhacker*, casier: *Aloisiu Rahner*, bibliotecar: *Stefan Schich*, econom: *Aug. Sittner*.

La Tomașevăț (comit. Torontal) a murit o muere de 109 ani, cea mai bătrînă femeie în tot județul

La Kecske-mét, învățătoarea *Molnár*, pentru a-și lărgi cercul de cunoștințe, s'a înscris la școala reală de acolo. Deunăzi, cînd voia să-și facă examenul, la prima întrebare ce i-s'a pus, a fost cuprinsă de un atac puternic de nervi și a leșinat. Transportată acasă, peste cîteva ore a murit.

Conferința preoțească din protopresbiteratul *Bisericii-albe* a decis să ceară dela forurile bis. absolvirea preoților de a propune religia în școlile primare conf. românești. Caracteristică hotărîre!

Fiul de 24 ani al celebrului *Dr. V. Babeș*, medicinist la universitatea din București, a încercat să se sinucidă, Dumineca trecută, trăgîndu-și un glonț de revolver în partea stîngă a peptului. A fost transportat la spitalul Colțea, de unde se speră că va putea ieși peste cîteva zile. — Cauza acestui act disperat se crede a fi — dragostea, pîrdainica!

Un țăran din *Racașdia* a fost rugat de un preot la tîrgul mare din Caransebeș să-i ducă preotului din satul lor o cruce și 5 fl. bani, rugîndu-l cu înzîstîntă să-l lase pe preot a așeza cu mina lui bancnota de 10 cor. în chesul ce-l avea țăranul legat de grumaz, în care își ținea și el banii lui 440 cor. Mergînd țăranul mai departe la tîrgul din Bocșa unde vînd să scoată bani pentru o pereche de boi ce-i togmise acolo, află că chesul îi era gol-goluț. Abia atunci băgă de seamă țăranul, că preotul dela tîrgul din Caransebeș era — un pungaș, dighisat în haine preoțești. Eată în cîte chipuri sînt pungași și bieții oameni pela tîrguri.

La *Marcovăț*, un vînător a împușcat un iepure, apoi a apucat pușca de țeve ca să loviască epurele cu patul puștei și să-l omoare detot. Dar, cum una din țevile puștei era încă plină, aceasta s'a descărcat în pîntecele omului. Au fost găsiți morți în cîmp, unul lingă altul, vînătorul și epurele.

La 31 Decembre, cînd se împlinesc 20 ani dela moartea neîntrecutului povestitor *Ion Creangă*, societatea „*Academia ortodoxă*“ din Cernăuți aranjează o ședință familială. Atît!

Prințul Gheorghe al Serbiei s'a făcut și el redactor înființînd un ziar al său propriu, care va purta numele „*Reforma*“.

Aflăm cu plăcere, că cunoscuta *cremă americană* ce se vinde în farmacia *La Sfîntul Gheorghe* din localitate, precum și săpunul, pudra, apa de cap și de gură, săptămîina trecută au fost pre-

miate cu premiul cel mai mare „*Grand Prix*“ și diplomă, la expoziția internațională din Paris.

Se proiectează clădirea unei linii ferate care să treacă prin un tunel pe subțit uriașul *Mont-Blanc*.

La *Cacova* a murit subit, Joi la ameazi, șeful de poștă *Hlatky*.

Reuniunea română de cîntări din Timișoara-Fabric aranjează concert și o reprezentație teatrală, împreună cu petrecere de dans, Duminecă la 9 Ianuar nou 1910 în „*Sala Berăriei*“. Program bogat și variat.

† *Gherasim Domide*, protopopul gr. cat. al Bistriței, numit de curînd vicar foraneu al Năsăudului a murit subit în vîrstă de 53 ani. Dumnezeu să-l ierte.

La Comoriște, *Trăilă Sămăilă*, a omorît pe sora sa de 14 ani, și a îngropat-o în grămada de gunoi. Au dezgropat-o însă porcii, și astfel s'a descoperit crima. Cauza e — lăcomia după avere.

A murit regele Belgiei: *Leopold II*.

Revista literară ungiurească „*Élet*“ publică în numărul său dela 5 Decembre o traducere reușită a schiței „*Niță*“ de renumitul nuvelist I. Agfrbiceanu.

Învățătorul din Bătești, *Nicolae Popovici*, s'a logodit cu d-șoara *Livia*, fîca învățătorului *Trifon Ardeleanu* din Surduc. Felicitări!

La București a apărut o nouă revistă literară, cu numele *Cumpăna*, sub conducerea scriitorilor *Sadoveanu*, *Aaghel*, *Iosif* și *Chendi*.

Vineri, la 4/17 Decembre, locuitorii Romei au văzut pe cer, la orele 2 d. a., o stea foarte frumoasă. Era planeta *Venus*, luceafărul, care pent ru ultimată oră s'a arătat în mezul zilei la 20 Septembrie 1870.

La Caransebeș a încetat din viață, Joi la 10 Decembre n., binecunoscutul și simpaticul sublocotenent în retragere, *Nicolae Tirziu*, în vîrstă de 56 ani. Fie-î țărîna ușoară și memoria binecuvîntată.

Ministrul a nimicit decisiul reprezentăței comunale cu privire la luminarea electrică a orașului nostru. Decî! . . .

Au ieșit la pensie învățătorii: *Ion Alexandrescu* (Varadia), *Petre Poenariu* (Mercina) și *Ștefan Otogă* (Coștei).

Baronul *Stoianovici* a cumpărat „în perit“ moșia din *Cârmecca* a marelui proprietar *Petre Iagodici* și a surorii sale contesa *Fetter von der Lillie* (2000 pogoane pămînt arabil și pădure) cu prețul de 420.000 cor., avînd gîndul bun de a parcela pămîntul arabil între țărani.

Poșta Redacțiunii.

Dr. I. F. *Budapesta*. Primit. Se va publica. Epistolă urmează. Salutări!

Poșta Administrațiunii.

St. A. *Reșița*. Dece?

M. J. *Cincinnati*. O. Primit 25 cor. întregă restanța pînă la finea anului curent. În viitor reclamăm prețul abonamentului înainte, cum e regula. Salve!

D-nilor *restanțeri*, nedați încă în judecată (înainte de încheierea anului) le-am adresat separat prin poștă *ultima provocare*.

Convocare.

Reuniunea consumului de carne, societate pe acții în Oravița, ține Duminecă la 2 Ianuar 1910 dimineața la 11 ore, în sala ospătării „*Gambrius*“ o adunare generală extraordinară, în care, fără considerare la numărul acționarilor ce se vor prezenta, se va aduce deciziune validă.

Obiectul: Licvidarea societății din cauza neplătirilor regulate.

Oravița, la 23 Dec. 1909.

Direcțiunea.

Editor proprietar: *Gheorghe Jianu*.
Redactor responsabil: *Alexandru Purgariu*.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtază de pe față și de pe mini orcefel de pete, și întrec toate mijloacele de acest fel, întrebuintate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt piăturile americane. Prețul 1 cor.

America!

Plecarea: din **Havre** în fiecare Sîmbătă.
din **Wien** în fiecare Marți.

Linia franceză.

Bilete de tren americane pentru oricare stațiune cu prețurile originale.
Informațiuni gratuite și franco numai prin Linia franceză.

Wien IV., Wiedner Gürtel Nr. 16.

15-14 A se observa precis adresa!

De vinzare

1/4 (a patra parte) din proprietatea (un intrevilan și 5 parcele de pămînt) de subt Nr. 69 a lui Iosif Sîrbu din Potoc (Potok).

A se adresa d-nului: **Matei Baba** în **Bozovics**.

Tîrg mare de crăciun
în magazinul
cu articole de mode

al lui

IULIU WEISS

— în Oravița. —

4-8

Mare depozit

de costume pentru bărbați și copii.

Palarii.

Magazin enorm de mare

cu ghete pentru bărbați,
dame și copii

în toate culorile și calitățile.

„PLUGARUL“

societate pe acții din Cacova

x-17

dă

5-6%

și plătește și darea după depuneră.

Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurează vite și mijloace cumpărarea de mașini agronomice.

Anunț.

Cele mai bune, mai moderne și mai durabile

ghete și cizme

numai la mine se pot căpăta. In magazinul meu am tot felul de ghete, lucrate exclusiv în atelierul meu.

După comande pregătesc ghete americane, vinătorești, ortopede și alte feluri de ghete de cea mai bună calitate, ca: ghete de tină, camașle, ghete de zăpadă, ghete comode, etc.

Prețuri solide și moderate.

x-24

Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

— Oravița. —

De vinzare o mașină de cusut pentru păpucari cu prețul de 50 cor.

Casa

de lângă biserică Nr. 305 din Oravița-rom.
e de vinzare din mîna liberă.

A se întreba la proprietarul **Aurel Nedici**.

Tîrg mare de crăciun!

Nainte de a Vă face cumpărăturile în capitală sau altundeva, nu întîrziați a-mi cerceta și

tîrgul mare de crăciun

Nimeni nu e îndatorat să cumpere. Fiecare lucră în interesul său, dacă vine să-mi vadă

podoabele pentru pomul de crăciun
expoziția de zahăr, toffelul de marfă actuală.

4-4

Cu stimă

BARTOLOMEU SAUBERMANN.

Anunț.

Domnul profesor de dans **Pavel Sourou** ne avizează că, după sfîrșirea cursurilor de dans din Verșet și Biserica-albă, va sosi la **Oravița**, și va începe

cursul de dans

în grădina de tir la 3 Ianuar 1910.

Aviz Părinților, carți doresc a-și trimite copii la acest curs de dans, unde li-se dă ocazie a învăța, pelingă arta dansului, și maniere elegante.

Înscrieri se primse la **Felix Weis**, și seara în școala de dans.

2-1

„SENTINELA“

institut de economii și credit
ca societate pe acții

în Satul-nou (Réva-Ujfalu)

efectuește toate operațiunile de bancă și primește depuneră spre fructificare cu 5% interese, plătind institutul și darea de 10% după interese. La cerere se trimit deponenților și cecuri poștale cu carți se trimit bani fără a plăti porto la poștă.

Direcțiunea.

Anunț.

Acții d'ale băncilor

— din Oravița și jur

le cumpără cu prețuri culante, reclamînd
oferte în scris,

Johann Belgrader și fiul

— ORAVIȚA. —